

Sygn. akt IV U 1587/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 kwietnia 2016 r.

Sąd Okręgowy/Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie

Wydział IV

w składzie:

Przewodniczący SSO Monika Wąsowicz

Protokolant Paulina Ochmańska

po rozpoznaniu w dniu 13 kwietnia 2016 r. w Częstochowie

sprawy D. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania D. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C.

z dnia 7 września 2015 r. Nr (...)

oddala odwołanie

Sygn. akt IV U 1587/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 września 2015 roku numer (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Oddział w C. odmówił ubezpieczonej D. C. przyznania prawa do emerytury.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, iż ubezpieczona nie wykazała wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach. Jednocześnie wskazano, iż za pracę w szczególnych warunkach nie uznano zatrudnienia w (...) S.A. w następujących okresach, tj.:

- od 26 czerwca 1978 roku do 13 sierpnia 1985 roku oraz
- od 17 marca 1986 roku do 31 grudnia 1998 roku

na stanowisku elektryka wysokiego napięcia, ponieważ trudno uznać, iż praca na tym stanowisku wykonywana była stale i w pełnym wymiarze czasu przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych.

W odwołaniu wniesionym do Sądu ubezpieczona D. C. zakwestionowała powyższą decyzję podnosząc, iż jej ówczesny pracodawca potwierdził fakt wykonywania przez nią w spornych okresach prac przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Oddział w C. wniósł o oddalenie odwołania wywodząc jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

D. C. urodziła się (...). Od dnia 2 grudnia 2000 roku ubezpieczona uprawniona jest do pobierania zasiłku przedemerytalnego.

W dniu 26 sierpnia 2015 roku ubezpieczona złożyła wniosek o przyznanie prawa do emerytury.

Na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawczyni wykazała staż emerytalny w wymiarze 21 lat, 8 miesięcy i 11 dni okresów składkowych oraz 1 roku, 7 miesięcy i 29 dni okresów nieskładkowych.

W (...) Fabryce (...) S.A. w M. ubezpieczona zatrudniona była w okresie od 26 czerwca 1986 roku do 31 października 2000 roku na stanowisku elektryka wysokiego napięcia.

Z urlopu wychowawczego korzystała w okresie od 14 sierpnia 1985 roku do 16 marca 1986 roku.

Do obowiązków ubezpieczonej należała kontrola jakości pralek i wirówek pod względem ich wytrzymałości na wysokie napięcie, tj. 4200 volt. Powyższe polegało na dotknięciu dwoma sondami (przewodami) z autotransformatora silnika, przewodu i grzałki badanego urządzenia. Pracę tę ubezpieczona wykonywała w kabinie napięciowej wyposażona była w rękawice dielektryczne, które nie przewodziły prądu.

(vide: akta rentowe, dokumenty oraz opinia biegłego z zakresu bhp wydana w sprawie o sygn. akt IV U 784/15, zeznania świadków B. Ł. k. 35v., L. G. k. 35v.-36, K. P. k.36 oraz wyjaśnienia ubezpieczonej słuchanej w charakterze strony k. 36v.)

Zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 roku, poz. 748 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (ust. 2).

Od dnia 1 stycznia 2013 roku wykreślony został obowiązek rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Jak stanowi art. 27 powyższej ustawy ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 roku przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn;
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn.

W myśl zaś art. 32 ust. 1 powołanej wyżej ustawy ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 roku, będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach

o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (art. 32 ust. 2). Wiek emerytalny, o którym mowa wyżej, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wykonującym pracę w warunkach szczególnych przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych z uwzględnieniem art. 32 ust. 4a (art. 32 ust. 4). Art. 32 ust. 4a utracił moc z dniem 24 czerwca 2004 roku na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 czerwca 2004 roku (Dz. U. Nr 144, poz. 1530), z powodu niezgodności z art. 2 i 32 Konstytucji RP. Co należy rozumieć przez przepisy dotychczasowe zostało wyjaśnione w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 roku III ZP 30/01 (OSNP 2002/10, poz. 243). Według Sądu Najwyższego przez „przepisy dotychczasowe” należy rozumieć niektóre normy rozporządzenia, jednakże nie całość przepisów rozporządzenia Rady Ministrów

z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Zgodnie z §1 ust. 1 wyżej wskazanego aktu prawnego rozporządzenie stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, zwanych dalej "wykazami". Właściwi ministrowie, kierownicy urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalali w podległych i nadzorowanych zakładach pracy stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B (§ 1 ust. 2). Okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy te, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (§ 2 wyżej powołanego rozporządzenia).

Przepisy § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia, zgodnie z powołanym wyżej orzeczeniem Sądu Najwyższego nie należą do „przepisów dotychczasowych”, bowiem nie normują materii wskazanej w art. 32 ust. 4 powołanej ustawy, czyli nie określają ani wieku emerytalnego, ani rodzajów i stanowisk pracy, ani warunków przechodzenia na emeryturę. Stanowisko Sądu Najwyższego znalazło również potwierdzenie

w uzasadnieniu powołanego wyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 czerwca 2004 roku.

Za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej "wymaganym okresem zatrudnienia", uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet

i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia (§3 rozporządzenia). Pracownik, który wykonywał prace

w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1)osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,

2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach (§4 powołanego wyżej rozporządzenia).

W niniejszej sprawie bezspornym jest, iż na dzień 1 stycznia 1999 roku ubezpieczona wykazała wymagany okres zatrudnienia. Spornym zaś jest, czy D. C. przepracowała na ten dzień 15 lat w warunkach szczególnych.

Ubezpieczona w celu wykazania wymaganego okresu pracy w warunkach szczególnych przedłożyła świadectwo pracy w warunkach szczególnych wystawione przez (...) Fabrykę (...) w M., zgodnie z którym w okresie od 26 czerwca 1978 roku do 13 sierpnia 1985 roku, od 17 marca 1986 roku do 31 października 2000 roku wykonywała prace przy eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych – sprawdzanie silników elektrycznych na przebiecie o napięciu 4200 V będąc zatrudnioną na stanowisku elektryka wysokiego napięcia.

Organ rentowy odmówił uznania powyższych okresów, albowiem trudno uznać, iż praca na tym stanowisku wykonywana była stale i w pełnym wymiarze przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych.

Okresy pracy w warunkach szczególnych wskazane w powołanym wyżej rozporządzeniu w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach mogą być wykazywane przez zainteresowanego, przed Sądem wszelkimi środkami dowodowymi, a przewidzianymi przez kodeks postępowania cywilnego, a w szczególności dokumentami z osobowych akt pracowniczych, zeznaniami świadków, przesłuchaniem stron. Przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków przed organem rentowym nie jest dopuszczalne (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 1985 roku - III UZP 5/85 LEX nr 14635, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 roku - III UZP48/84LEX nr 14630 uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 roku - III UZP 6/84 LEX nr 14625).

W obecnym stanie prawnym zarządzenia resortowe zawierające uściślenia dokonane w innym okresie przez właściwych ministrów, polegające na ustaleniu wykazów stanowisk, powołane w świadectwach wykonywania prac w warunkach szczególnych zakwestionowanych przez organ rentowy nie mają wartości normatywnych, lecz jedynie informacyjną. „W państwie prawnym nie jest dopuszczalne zamieszczanie w rozporządzeniu jako akcie wykonawczym upoważnienia do podejmowania określonych działań przez inny podmiot

i wyposażanie go w kompetencje wykonawcze. W świetle Konstytucji z 1997 roku rozporządzenie jako akt wykonawczy oparty na ustawie nie może zawierać subdelegacji. W konsekwencji, przedmiotem wykładni są wyłącznie przepisy ustawy

i wydane na jej podstawie akty wykonawcze [...]. W rezultacie zatem o spełnieniu przesłanki "praca w szczególnych warunkach" przesądza wykonywanie pracy wymienionej w załącznikach "A" i "B" do rozporządzenia z 7.II.1983 r., które stanowią integralną część rozporządzenia jako aktu wykonawczego, niezależnie od tego,

w jakim zakładzie praca taka była (lub jest) wykonywana.” (por. glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 1999 III RN 25/99 T. Bińczyckiej-Majewskiej OSP 2002/4/48 t. 2).

Zdaniem Sądu ubezpieczona nie wykazała, iż pracowała w warunkach szczególnych przez wymagany okres 15 lat.

Co prawda ubezpieczona przedłożyła świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych z (...)Fabryki (...)S.A. wskazujące, iż w okresie od 26 czerwca 1978 roku do 13 sierpnia 1985 roku oraz od 17 marca 1986 roku do 31 października 2000 roku wykonywała prace wymienione w wykazie A, dział II, poz. 1 pkt 5 załącznika nr 1 do zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 roku w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego, jednakże powyższe nie wyklucza możliwości badania rzeczywistego charakteru pracy odwołującej. Zauważyć należy bowiem, iż świadectwo pracy w warunkach szczególnych jakkolwiek jest dokumentem ważnym, to zawiera jedynie oświadczenie wiedzy. Nie jest to dokument prawotwórczy i mający znaczenie prejudycjalne dla ustalania ewentualnych przyszłych uprawnień, a okoliczności w tym dokumencie potwierdzone przez pracodawcę, podlegają weryfikacji zarówno w postępowaniu przed organem rentowym, jak i w postępowaniu sądowym. Taki też pogląd wyraził Sąd Najwyższy z dnia 16 czerwca 2009 roku w sprawie sygn. akt I UK 24/09 (LEX nr 518067) wskazując, iż świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Tylko dokumenty wystawione przez te organy stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Natomiast świadectwo traktuje się w postępowaniu sądowym jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała,

złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Także Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 9 kwietnia 2013 roku w sprawie sygn. akt III AUa 808/12 (LEX nr 1313299) wskazał, iż świadectwa pracy (wykonywania pracy w szczególnych warunkach), nie są dokumentami urzędowymi, lecz dokumentami prywatnymi, wystawianymi przez pracodawcę, a zatem wyłącznie oświadczeniem wiedzy tego pracodawcy, które może być podważane w każdy sposób przed sądem w postępowaniu w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych. Sąd nie jest w żaden sposób związany oceną charakteru zatrudnienia pracownika dokonaną przez pracodawcę w wystawionym pracownikowi świadectwie pracy czy w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Ma ono służyć jedynie celom dowodowym. Samo zatem złożenie przez ubezpieczoną świadectwa pracy w warunkach szczególnych z dnia 20 lipca 2007 roku nie jest wystarczające do bezwzględnego uznania, że w tym okresie faktycznie świadczyła ona pracę w tych warunkach, a okoliczności wskazane w tym dokumencie, na normalnych zasadach podlegają badaniu w toku procesu.

Mając na uwadze powyższe Sąd w oparciu o zeznania świadków oraz dokument w postaci opinii biegłego z zakresu bhp wydanej w sprawie sygn. akt IV U 784/15 (nie można było uzyskać akt osobowych ubezpieczonej) uznał, iż praca ubezpieczonej na stanowisku wskazanym w świadectwie wykonywania prac w warunkach szczególnych nie mieści się w dyspozycji prac przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych. Nie wszystkie bowiem prace elektryczne mogą być utożsamiane z pracami „w energetyce” rozumianej jako gałąź przemysłu zajmująca się wytwarzaniem (przetwarzaniem) energii elektrycznej oraz ciepłej i dostarczaniem jej odbiorcom. Jak bowiem wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 16 czerwca 2009 roku w sprawie sygn. akt I UK 24/09 (LEX nr 518067) zaliczanie do prac „w energetyce” wszystkich prac związanych z montowaniem oraz eksploatacją wszelkich instalacji i urządzeń elektrycznych czyniłoby bezprzedmiotowym granice pojęcia „energetyka” z działu II i przenosiłoby wcześniejsze uprawnienia emerytalne na różnorakie roboty elektryczne nienależące do „energetyki”. Wszak w samej „energetyce” nie chodzi o wszelkie roboty elektryczne lecz tylko wskazane w dziale II (literalnie) prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych. Do obowiązków odwołującej należały natomiast prace polegające na kontroli jakości pralek i wirówek pod względem ich wytrzymałości na działanie napięcia. Powyższe polegało na włączeniu autotransformatora przetwarzającego prąd z 380 volt na 4200 volt i dotykaniu za pomocą sond silnika, przewodu lub grzałki pralek i wirówek celem sprawdzenia jakości tych urządzeń elektrycznych. Czynności te odwołująca wykonywała w kabinie napięciowej wyposażona w rękawice dielektryczne. Charakter wykonywanych przez odwołującą prac nie budzi wątpliwości Sądu, albowiem potwierdzony został przez wszystkich powołanych w sprawie świadków. I tak B. Ł., która wykonywała analogiczne prace co ubezpieczona, przyznała, iż do ich obowiązków należało sprawdzanie przy pomocy sond urządzeń energetycznych pralek i wirówek pod względem ich wytrzymałości na działanie wysokiego napięcia. Jeśli nastąpiło przebicie to autotransformator wybijał bezpiecznik i taka usterka następnie była usuwana. Także L. G. ówczesny kierownik działu bhp potwierdził, iż ubezpieczona dokonywała kontroli jakości wytworzonych już pralek i wirówek, co polegało na ręcznym sterowaniu dwoma przewodami o napięciu 4200 volt i dotykaniu nimi silnika, przewodu lub grzałki celem ustalenia czy na urządzeniach tych nie występuje przebicie. W sytuacji stwierdzenia usterki pralka lub wirówka kierowane były do naprawy. Fakt wykonywania takich prac przez ubezpieczoną potwierdził także K. P. ówczesny kierownik montażu pralek. Pomimo niewątpliwego charakteru pracy ubezpieczonej czynności tych nie można zakwalifikować do pracy w warunkach szczególnych. D. C. nie pracowała bowiem nie przy wytwarzaniu ani przesyłaniu energii elektrycznej. Niewątpliwie do takich prac nie kwalifikuje się praca polegająca na włączaniu zasilania stanowiska probierczego z transformatora. Tak szerokie rozumienie pojęcia „przesyłanie energii” zaprzeczyłoby bowiem celom przepisów o warunkach szczególnych, albowiem prowadziłyby do sytuacji, w której każde załączenie zasilania prądem odbiorników takich jak maszyny i wszystkie urządzenia pobierające prąd powinno być zaliczone do czynności przesyłania energii elektrycznej. Nie bez znaczenia jest przy tym fakt, iż transformator nie jest urządzeniem wytwarzającym energię elektryczną, ale maszyną służącą do przenoszenia energii do drugiego urządzenia, z zachowaniem pierwotnej częstotliwości i zwykle przy równoczesnej zmianie napięcia elektrycznego. Ubezpieczona nie zajmowała się także eksploatacją urządzeń elektroenergetycznych, przez które rozumieć należy wszystkie urządzenia doprowadzające prąd do punktu poboru. Tym samym urządzenia zużywające prąd czy napędzane prądem elektrycznym nie należą do urządzeń elektroenergetycznych. W (...) Fabryce (...) S.A. wszystkie zaś urządzenia jakie znajdowały się w zakładzie były urządzeniami zużywającymi prąd elektryczny, ponieważ

zakład ten był odbiorcą końcowym – nie wytwarzał ani nie przysyłał prądu elektrycznego do innego odbiorcy końcowego. Z powyższego zatem wynika, iż praca wykonywana przez ubezpieczoną nie może być uznana za pracę przy przesyłaniu energii elektrycznej w energetyce.

Niewątpliwym praca powódki wykonywana była w trudnych warunkach, o czym świadczy chociażby fakt przyznania jej dodatku z tytułu pracy w szkodliwych warunkach, jednakże powyższe nie kwalifikuje jej jeszcze do kategorii pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. Same warunki pracy nie stanowią bowiem jeszcze o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach, gdyż podstawą obniżenia wieku emerytalnego jest wyłącznie zatrudnienie w warunkach szczególnych określonych w cytowanym już rozporządzeniu. Z przeprowadzonego postępowania dowodowego wynika natomiast, iż praca ubezpieczonej nie kwalifikuje się do prac wymienionych w powołanym wyżej rozporządzeniu, co tym samym wyklucza możliwość zaliczenia spornych okresów do warunków szczególnych.

Mając na uwadze powyższe Sąd uznał, iż ubezpieczona nie wykazała wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach i dlatego na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku,